

Tukumā būs apskatāmas UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālā reģistrā iekļautās Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss

Publicēts: 08.10.2021.

Zināšanu sabiedrība

TUKUMA MUZEJA
EKSPRESIZSTĀDE

UNESCO programmas „Pasaules atmiņa”
Latvijas nacionālā reģistrā iekļautās
Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss

- **Durbes pilī**
M.Parka 7, Tukumā

no 12. līdz 17. oktobrim

Tukuma muzejs, svinot 30 gadus, kopš Latvija pievienojusies UNESCO, no 12.–17. oktobrim piedāvā ekspresizstādi Durbes pilī (M.Parka 7, Tukumā), kurā būs apskatāmas 14 Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss oriģināli. 13 no izstādītajām vēstulēm ir iekļautas UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā.

Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss ir unikālas rakstiskas liecības, kuras stingra režīma labošanas darbu nometnēs pie Vjatkas upes jeb VJATLAGā ieslodzītie un Krasnojarskas apgabālā nometinātie rakstīja uz bērza tāss un sūtīja tuviniekiem vai draugiem. Pavisam saglabājušā piecas vēstules uz bērza tāss, ko rakstījuši 1941. gada 14. jūnijā deportētie novadnieki, tostarp divas Tukuma advokāta Kārļa Kalevica vēstules no VJATLAGa un divas vēstules, ko rakstīja Novostroikas ciemā nometinātās sievietes: Emīlija Auguste Jākobsone un Gražina Gaidiene. Tukuma muzejs glabā arī Lilijas Binavas-Binaus dzejā rakstītu dzīvesstāstu, kas tapis uz būdas sienām un vēlāk pārrakstīts uz bērza tāss. Tie visi ir ļoti reti sastopami vēstures dokumenti, kas raksturo izsūtīto dzīvi Sibīrijā. Politieslodzītajiem bija ierobežotas tiesības sazināties ar tuviniekiem, turklāt kara apstākļos trūka papīra un rakstāmpiederumu. Īpaši emocionāla ir Lilijas dzeja, kurā atspoguļojas gan pazemojuma pilnais un garais brauciens lopu vagonā kopā ar mazajiem bērniem un neziņa par to, kur palikuši vīri, gan dzeramā ūdens, pārtikas, medikamentu un Sibīrijas apstākļiem piemērota apģērba un apavu trūkums, gan arī likteņa biedru atbalsts un jaunas draudzības saites, kas palīdzēja pārvarēt neizsakāmi smagos dzīves apstākļus.

2021.gadā Tukuma muzejs iesniedza UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļautās nominācijas “Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss” papildinājumu, kas ietver pavisam septiņas vēstules uz bērza tāss, no kurām četras glabājas Latvijas Okupācijas muzejā, pa vienai – Andreja Pumpura Lielvārdes muzejā, Tukuma muzejā un Rīgas Ebreju kopienas

muzejā "Ebreji Latvijā".

Ekspresizstādē Durbes pilī būs apskatāma jaunākā vēstule, kas nonākusi Tukuma muzeja krājumā - Vasarsvētku apsveikums, ko 1949. gada 25. martā deportētais Ēriks Apaļais (1919-1980) sūtījis no nometinājuma vietas Omskas apgabala Odeskas rajona Odesas ciema Annai Kauliņai (1926-2020) uz Tukuma apriņķa Jaunpils pagasta "Kaulaiņu" mājām 1949. gada maija otrajā pusē. Priekšpusē putnu būriša zīmējums un teksts: *Priecīgus Vasaras svētkus!*, otrā pusē – *Sīrsnīgs sveiciens no Sibīriešiem. Ēriks. 1949.g.* Vēstuli Tukuma muzejam dāvinājis Valdis Apaļais 2021. gada 29. aprīlī. TMNM 43696

Katra vēstule un apsveikums ir liecība par padomju totalitāro režīmu, tajā paša laikā apliecinot represēto gara spēku, paceļoties pāri ikdienas smagajiem apstākļiem un spējot sniegt garīgu atbalstu tuviniekiem un draugiem. Pieteiktās vēstules paver iespēju detalizēt jau zināmo autoru likteņstāstus un arī iezīmē jaunus aspektus, kas saistīti ar represēto personu ģimenēm un to problēmām, dzīvojot Latvijā, kā arī situāciju stingra režīma GULAG nometnēs.

□

UNESCO nominācijā iekļautās vēstules uz bērza tāss digitalizētā versijā apskatāmas Tukuma pilsētas vēstures muzeja „Pils tornis” (Tukumā Brīvības laukumā 19a) interaktīvajā ekspozīcijā „Vēstules nākamībai”. Plašāku informāciju var iegūt Tukuma muzeja izdotajā A. Ozolas un R. Jansona grāmatā „Sibīrijas vēstules uz bērza tāss. Cilvēks padomju represiju sistēmā. 1941-1956”.

Nominācijas „Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss” oriģinālu digitalizēto versiju var apskatīt Pasaules digitālajā bibliotēkā www.wdl.org

Par UNESCO programmu "Pasaules atmiņa"

UNESCO programma „Pasaules atmiņa” dibināta 1992. gadā ar mērķi saglabāt pasaules dokumentāro mantojumu, paplašināt piekļuvi tam un veicināt tā izziņu visā pasaulē neatkarīgi no konkrētā dokumenta izcelsmes vietas. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija sadarbībā ar Latvijas atmiņas institūcijām 2009. gadā izveidoja programmas Latvijas nacionālo reģistru, kura mērķis ir veicināt Latvijas nozīmīgākā dokumentārā mantojuma saglabāšanu, pieejamību un atpazīstamību Latvijā un starptautiski. Nomināciju iesniegšana notiek reizi četros gados.

Līdz šim UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā iekļautas šādas nominācijas: AS „Latvenergo” Enerģētikas muzeja nominācija „Eduarda Krauca fotonegatīvu uz stikla pamatnes kolekcija – Ķeguma spēkstacijas celtniecības gaita. 1936.-1940.”, VA „Memoriālo muzeju apvienība” un VA „Rakstniecības muzejs un rakstniecības, teātra un mūzikas kolekciju krātuve” nominācija „Raiņa un Aspazijas savstarpējā sarakste (1894-1929)”, Tukuma muzeja nominācija „Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss”, Latvijas Kara muzeja nominācija „Latvijas Centrālās Padomes Memorands. Rīga, 1944.gada 17.marts”, savukārt 2013. gadā šo reģistru bagātināja jauna nominācija “Tradicionālo prasmju un dzīvesveida dokumentēšana Pieminēkļu valdes 1924.-1931. gada ekspedīciju fotonegatīvos” un nominācijas “Sibīrijā rakstītās vēstules uz bērza tāss” papildinājumi. UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” starptautiskajā reģistrā kopš 2001. gada atrodama Latvijas nominācija “Dainu skapis” un 2009. gadā Baltijas valstu kopīgi sagatavotā nominācija „Baltijas ceļš – cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības”.

Plašāk par UNESCO programmu „Pasaules atmiņa” un tās Latvijas nacionālo reģistru: www.atmina.unesco.lv.

Durbes pils darba laiks:

No otrdienas līdz svētdienai: 10:00 – 17:00

Pirmdienās: slēgts

leejas maksa:

Skolēniem, studentiem: EUR 1.50

Pensionāriem, invalīdiem: EUR 1.50 (Tukuma novada invalīdiem - bezmaksas)

Pieaugušajiem: EUR 2.50

Ģimenes biļete: 1 - 2 pieaugušie un 2 vai vairāk bērni līdz 18 gadiem: EUR 5.00

Informāciju apkopoja:

Egita Volinska

Tukuma muzeja Komunikācijas nodaļas vadītāja p.i.

Tālr.: (+371) 27870111

E-pasts: pr@tukumamuzejs.lv

<https://www.unesco.lv/lv/jaunums/tukuma-bus-apskatamas-unesco-programmas-pasaules-atmina-latvijas-nacionala-registra-ieklaudas-sibirija-rakstitas-vestules-uz-berza-tass>